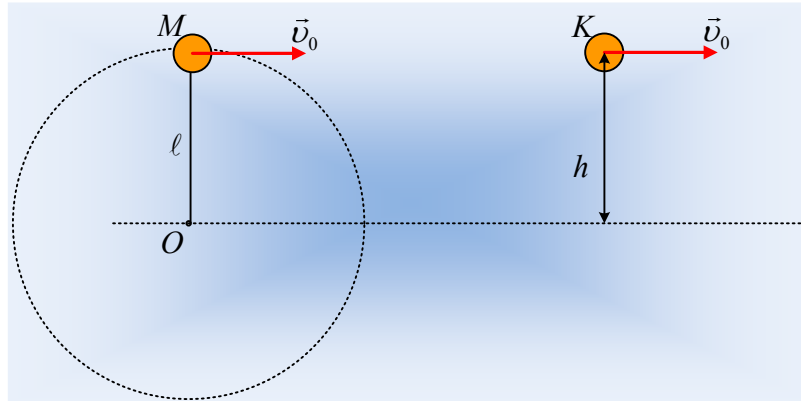

Μια οριζόντια βολή και μια κυκλική κίνηση

Μια μικρή σφαίρα Α μάζας $m=0,2\text{kg}$ είναι δεμένη στο άκρο αβαρούς νήματος διαγράφοντας κατακόρυφο κύκλο κέντρου O και ακτίνας $R=\ell=1,25\text{m}$. Τη στιγμή που περνά από το ψηλότερο σημείο της τροχιάς της M έχει ταχύτητα μέτρου $v_0=5\text{m/s}$. Μια δεύτερη όμοια σφαίρα Β εκτοξεύεται οριζόντια με την ίδια ταχύτητα v_0 από σημείο K , στο ίδιο οριζόντιο επίπεδο με το σημείο M , όπως στο σχήμα.

- i) Να βρεθούν οι αρχικές επιταχύνσεις των δύο σφαιρών, καθώς και η τάση του νήματος στη θέση M .
- ii) Να υπολογιστούν οι ταχύτητες των δύο σφαιρών τη στιγμή που περνούν από το οριζόντιο επίπεδο που περνά από το κέντρο O της κυκλικής τροχιάς.
- iii) Για τις παραπάνω θέσεις, αφού σχεδιαστούν οι δυνάμεις που ασκούνται σε κάθε σφαίρα, να υπολογιστούν τα μέτρα τους.
- iv) Ποια σφαίρα φτάνει πρώτη στο οριζόντιο επίπεδο που περνά από το O , αν ξεκινούν ταυτόχρονα από τις θέσεις M και K ;

Αντίσταση αέρα δεν υπάρχει ενώ $g=10\text{m/s}^2$.

Απάντηση:

- i) Στο διπλανό σχήμα έχουν σχεδιαστεί οι δυνάμεις που ασκούνται στις σφαίρες. Το βάρος και η τάση T του νήματος στην A σφαίρα.

Η σφαίρα A έχει κεντρομόλο επιτάχυνση, με κατεύθυνση προς το κέντρο O (άρα κατακόρυφη) μέτρου:

$$a_{\text{κεντ}} = \frac{v_0^2}{R} = \frac{5^2}{1,25} \text{ m/s}^2 = 20 \text{ m/s}^2$$

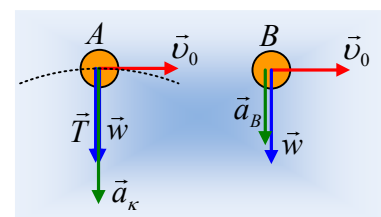
Η σφαίρα B , λόγω βάρους, αποκτά κατακόρυφη επιτάχυνση $a_B=g=10\text{m/s}^2$.

Από τον θεμελιώδη νόμο της μηχανικής για την A σφαίρα στη θέση M παίρνουμε:

$$\Sigma F = m \cdot a \rightarrow T + w = m \cdot a_{\kappa} \rightarrow$$

$$T = m a_{\kappa} - mg = 0,2 \cdot 20\text{N} - 0,2 \cdot 10\text{N} = 2\text{N}$$

- ii) Κατά την κίνηση και των δύο σφαιρών από τις αρχικές θέσεις M και K , μέχρι να φτάσουν στο οριζόντιο επίπεδο που περνά από το O , μετατοπιζόμενες κατακόρυφα κατά $h=\ell$, η μόνη δύναμη που παράγει έρ-

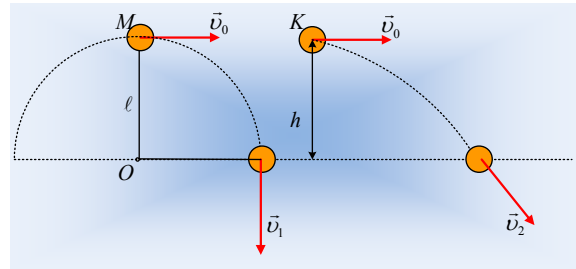
γο, είναι το βάρος, δύναμη συντηρητική, συνεπώς η μηχανική ενέργεια παραμένει σταθερή. Έτσι ορίζοντας το οριζόντιο επίπεδο που περνά από το κέντρο O, ως επίπεδο μηδενικής δυναμικής ενέργειας, παίρνουμε:

$$E_{μηχ. αρχ} = E_{μηχ. τελ} \rightarrow$$

$$\frac{1}{2} m v_0^2 + mgh = \frac{1}{2} m v_{τελ}^2 + 0 \rightarrow$$

$$v_1 = v_2 = v_{τελ} = \sqrt{v_0^2 + 2gh} \rightarrow$$

$$v_1 = v_2 = \sqrt{5^2 + 2 \cdot 10 \cdot 1,25} \text{ m/s} = 5\sqrt{2} \text{ m/s}$$

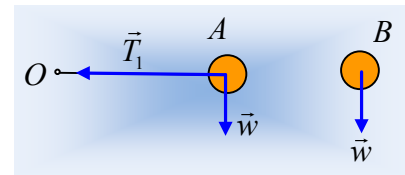

Η ταχύτητα της πρώτης σφαίρας είναι κατακόρυφη, ως εφαπτόμενη του κύκλου, ενώ για την ταχύτητα της B, αυτή προκύπτει ως το διανυσματικό άθροισμα μιας οριζόντιας συνιστώσας, ίσης με $\vec{v}_0$ και της κατακόρυφης v_y . Αλλά τότε η διεύθυνσή της σχηματίζει με την οριζόντια διεύθυνση γωνία θ , όπου

$$\sigmaυν\theta = \frac{v_0}{v_2} = \frac{5}{5\sqrt{2}} = \frac{\sqrt{2}}{2}$$

Η ταχύτητα δηλαδή της B σφαίρας σχηματίζει γωνία 45° με την οριζόντια διεύθυνση.

- iii) Στο διπλανό σχήμα έχουν σχεδιαστεί οι δυνάμεις που ασκούνται στις δυο σφαίρες, όπου το βάρος έχει μέτρο $w=mg=0,2 \cdot 10 \text{ N}=2 \text{ N}$, ενώ η τάση του νήματος T_1 «παίζει το ρόλο» της κεντρομόλου, οπότε έχει μέτρο:

$$T_1 = m \frac{v_1^2}{R} = 0,2 \frac{(5\sqrt{2})^2}{1,25} \text{ N} = 8 \text{ N}$$

- iv) Ας ξεκινήσουμε από τα εύκολα!!! Η B σφαίρα μπορούμε να θεωρήσουμε ότι εκτελεί σύνθετη κίνηση, οπότε στην κατακόρυφη διεύθυνση ισχύει:

$$y = \frac{1}{2} g t_2^2 \rightarrow t_2 = \sqrt{\frac{2y}{g}} = \sqrt{\frac{2 \cdot 1,25}{10}} \text{ s} = 0,5 \text{ s}$$

Για την A σφαίρα. Αν εκτελούσε ομαλή κυκλική κίνηση με ταχύτητα μέτρου v_0 , θα χρειαζόταν χρονικό διάστημα:

$$t_{1a} = \frac{T_1}{4} = \frac{1}{4} \cdot \frac{2\pi R}{v_0} = \frac{\pi R}{2v_0} = \frac{3,14 \cdot 1,25}{2 \cdot 5} \text{ s} \approx 0,39 \text{ s}$$

Προφανώς η A σφαίρα κινείται επιταχυνόμενα κατά τη διάρκεια της παραπάνω μετακίνησης, συνεπώς το χρονικό διάστημα που θα χρειαστεί για να φτάσει στο οριζόντιο επίπεδο που περνά από το κέντρο O, θα είναι $t_1 < 0,39 \text{ s}$, οπότε θα φτάσει γρηγορότερα της B σφαίρας στην οριζόντια διεύθυνση.

dmargaris@gmail.com